

2. Зятицкий С., Терлецкий В., Леонтьев, К. Авторское право в Интернете: три стадии одного процесса. *Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права*. 2001. № 8. С. 7.
3. Пастухов О.М. Авторське право в Інтернеті. К. Школа. 2004. 144 с.

Марціясь І.І.
*студентка магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*
*Науковий керівник: к.ю.н., доц., доктор права УВУ,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права ТНЕУ
Кравчук М.В.*

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ВІДНОСИНИ УНР ДИРЕКТОРІЇ: НАДБАННЯ ТА ПРОРАХУНКИ

З розвитком національно-демократичної революції на початку ХХ ст. Українська держава вперше, після понад двох з половиною століть занепаду, виступила як самостійний суб'єкт міжнародного права та всіма силами намагалась зберегти свою державність. Тому процеси зовнішньополітичних відносин доби визвольних змагань потребують більш детального аналізу та дослідження. На всіх етапах державного будівництва України – доби Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії УНР, Західноукраїнської Народної Республіки у 1917-1921 рр., а також у часи незалежності з 1991 р. – міжнародна діяльність була і залишається невід'ємною частиною державотворення. Особливо це набуло актуальності в умовах сьогодення для розвитку та збереження нашої держави.

Відповідно історично-правові аспекти міжнародних відносин є надзвичайно важливою сферою досліджень. Вивченню даного питання присвячено чимало наукових праць. Зокрема, варто відзначити роботи таких науковців: С. Г. Благовісний, Р. Ю. Васковський, П.П. Гай-Нижник, М. В. Кравчук, О. Л. Синенко, М. М. Стахів, В. І. Головченко, О.Л. Копиленко, В.М. Шамраєва, В.С. Кульчицький, В. М. Яблонський та ін.

На думку дослідників зміна періоду Гетьманату П. Скоропадського відкрила нову сторінку в історії українського державотворення. Зокрема М. М. Стахів стверджував, що повстання соціалістичних сил, об'єднаних у Директорію, відповідало інтересам української держави, на відмінну від внутрішньої та зовнішньої діяльності гетьмана П. Скоропадського [7, с. 34].

Директорія сформувалася як колегіальний орган надзвичайної влади. Досліджуючи її виникнення, О. В. Юрченко наголошує, що новоутворена українська державна влада розглядала себе як «тимчасову верховну владу революційного часу», яка дістала «на час боротьби силу й право управління від першого джерела революційного права – трудящого народу». Саме так в одній з листівок Директорія називала себе: «Тимчасовий народний уряд Української Народної Республіки, якому доручено управління всіма справами» [9].

Проте, від самого початку до кінця свого існування УНР перебувала у надзвичайно складній геополітичній ситуації. Прийшовши до влади Директорія зіштовхнулась з великими труднощами. Адже, на заході стояли краще озброєні польські війська, котрі не приховували своєї агресії та претензій на українські етнічні землі. Також повалення Гетьманату активізувало просування окупаційних більшовицьких армій в Україну. В свою чергу, на південному сході дислокувалися сили Добровольчої армії генерала А. Денікіна, котрі виступали під гаслом єдиної неподільної Росії, тому до Директорії симпатій не виявляли. А південна Україна - Одеса, Миколаїв, Херсон, вже восени 1918 р. була окупована французькими військами [3, с. 126-128].

Варто звернути увагу, що у січні 1919 р. склад армії Директорії становив не більше як 50 тис. осіб. Така ситуація склалась унаслідок того, що 150-тисячне військо було сформоване здебільшого із селян, які прагнули лише отримати землю та повернутись до звичного життя. Тому такі військові загони швидко розпадались. Та й утримання великої армії було також непосильним для Українського уряду, що стало ще однією причиною зменшення військових формувань втричі [5]. Відповідно, відстоювати свої території нова влада власними силами не могла.

На противагу такій ситуації, зміцнити свої позиції Директорія мала намір завдяки новоутвореним державно-політичним групам на західних територіях. Так, розпад Австро-Угорської імперії призвів до створення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР), Карпатської України, Буковинської України. Всі вони декларували своє бажання об'єднатися з УНР в єдину державу. Відповідно, перед новим керівництвом, у котрого не було однастайності у питаннях зовнішньої політики, виникло доволі непросте завдання: не лише забезпечити об'єднання всіх українських етнічних земель, а й відстояти такі дії на міжнародній арені [1].

Ускладнювало становище й те, що західні території стали предметом зацікавлення, з однієї сторони, для країн Антанти, а з іншої, для сусідньої Польщі, а також Угорщини та Чехії. Таким чином, злука між УНР і ЗУНР ставила Директорію УНР перед фактом вступу у військовий конфлікт із Польщею. Так, Польща не лише заявляла територіальні претензії на українські етнічні землі, насамперед, у Східній Галичині, а й активно провадила там військові дії.

Віддзеркалюючи позицію союзників щодо перспектив творення української державності, один із чиновників адміністрації США 12 грудня 1918 р. заявив: «Політика буде розроблена стосовно Росії, та чи буде створена держава на Україні – це питання, яке Сполучені Штати та Союзні держави можуть розв'язати лише після ретельного вивчення і обговорення». Таку саму позицію висвітлив і американський посол у Румунії, який у грудні 1918 р. заявив Українському уряду: «У даний час союзники мають готові рішення в питанні про Польщу, яка остаточно відокремилась від Росії. Питання про Бессарабію буде обговорено на мирній конференції, а також і питання про Україну» [10, с. 251-252]. Тому, проблема української державності стала одним з ключових питань Паризької мирної конференції, що розпочала свою роботу в січні 1919 р. Проте, як показують численні матеріали, ставлення урядових кіл західних держав до України та «українського питання» було неоднозначним. Можна стверджувати, що під час його розгляду уряди західних держав виходили з

власних інтересів, зазвичай, тактичного характеру. Незважаючи на спроби української дипломатії, Париж не виявляв бажання розвивати відносини з Директорією УНР [6]. На жаль Україна, як самостійна держава, не вписувалася в тогочасні плани країн-переможниць. Про що також свідчить і укладення Ризького, а пізніше Варшавського договорів.

Відповідно, незважаючи на те, що керівництво України у заявах і деклараціях постійно наголошувало, що молода Українська держава прагне миру, встановлення дружніх відносин з усіма країнами і налагодження дипломатичних та економічних зв'язків. Країни Антанти і США вважали Київ нездатним для використання у боротьбі з більшовиками. Окрім того, їм було відомо, що серед політичного проводу УНР не було єдності й розуміння. Так, більшість на чолі з В. Винниченком була за союз з більшовиками проти Антанти. А прихильники С. Петлюри виступали за спільні дії з Антантою проти більшовиків, пропонуючи встановити військову диктатуру [2].

З іншої сторони, позитивним моментом було те, що за час перебування Директорії при владі суттєво розширилася мережа її закордонних представництв. Крім 25 дипломатичних місій, український уряд надсилав у різні країни спеціальні торговельно-економічні, військово-дипломатичні місії, а також делегації з питань репатріації військовополонених українців [10, с. 58-62].

Незважаючи на те, що Директорія змогла розширити міжнародні зв'язки УЦР. Адже, Україну визнали Угорщина, Чехословаччина, Голландія, Ватикан, Італія. Міжнародне становище України було дуже скрутним. Тому ще одним надзвичайно важливим напрямком зовнішньої політики УНР за доби Директорії було налагодження добросусідських відносин із державами, що постали на терені колишньої Російської імперії - Фінляндією, Литвою, Латвією, Естонією, Білоруссю, Кубанню, Грузією, Азербайджаном та ін. Спільно цим країнам було набагато легше протистояти спробам відродження «єдиної й неділимої» Росії, заручитися підтримкою Антанти і домогтися дипломатичного визнання на світовій арені. Шляхом активної участі у виробленні й підписанні Політичної конвенції на Четвертій конференції Прибалтійських держав у Ризи 31 серпня 1920 р. та укладенням до кінця осені 1921 р. військово-політичних союзницьких угод дипломатії УНР вдалося в цілому завершити міжнародно-правове оформлення обстоюваної С. Петлюрою і А. Ніковським системи регіонального Балто-Чорноморського союзу [8]. Але військова поразка УНР від більшовицької Росії та окупація останньою Північного Кавказу й Закавказзя звели нанівець зусилля вітчизняної дипломатії.

Отже, і пробільшовицькі, і проантантівські дипломатичні орієнтири Директорії УНР себе не виправдали й її керівництво прийшло до висновку, що покладати надії на порозуміння з могутніми державами Сходу і Заходу марна справа, оскільки вони не визнавали права українського народу на самовизначення.

Очевидним є те, що діяльність Директорії відбувалася у період кардинальних змін у міжнародній політиці та складному зовнішньополітичному становищі України. Прийшовши до влади, Директорія не мала чітко визначеної зовнішньополітичної концепції та єдиного погляду на пріоритети у міжнародних відносинах. Доба «другої» УНР характерна значним погіршенням міжнародного становища України. Та як ситуація, що склалася на початку 1919

р., була вкрай важкою й суперечливою. Крім військ УНР і «червоного» Українського фронту, білогвардійських формувань очолюваних А. Денікіним, на півдні десантувалися війська Антанти, а Буковину захопили румуни. У січні-квітні Закарпаття було окуповане чехословаками, а наприкінці червня польські війська зайняли Східну Галичину 1919 р. [4, с. 139]. За умов, що склалися, український уряд не мав міжнародної підтримки. Проти України діяли дві протилежні сили – радянська Росія й Антанта. Директорія не могла протистояти цим обом силам, тому була змушена порозумітися з однією з них.

Відтак, було укладено Ризький договір і закінчення польсько-радянської війни для України стало поразкою національно-визвольних змагань. Варто зазначити, що даний договір було укладено з великим запізненням. Причиною цьому слугувало негативне ставлення до України з боку Антанти під час війни 1918-1919 рр., в якій УНР підтримувала ЗУНР, а Антанта – Польщу, а також неоднозначного ставлення до встановлення тісного союзу політичних угруповань обох країн, хоча до цього спонукала боротьба із спільним ворогом – більшовицькою Росією.

До Риги Польща була зацікавлена в присутності союзного українського війська на своїй території. Вона здійснювала контроль над Армією УНР і могла розраховувати на її використання у разі потреби проти Москви. Але після підписання Ризького договору необхідність утримання Армії УНР відпала. Пізніше С. Петлюра писав, що договір, укладений урядом Польщі з урядом УНР 21 квітня 1920 року, був анульований фактом підписання в Ризі Польщею договору з Москвою [7]. Варшава звела нанівець значення українського чинника в системі своєї східної політики.

Водночас, завдяки Варшавському договору і допомозі з боку Польщі, український народ продовжив збройну боротьбу за незалежність проти більшовиків 1920 р. й спільно з польським військом зірвали плани Москви щодо походу Червоної армії в Західну Європу й перенесення туди «світової революції».

Також варто пам'ятати, що українська дипломатія УНР в добу Директорії продовжувала розбудову апарату міністерства закордонних справ за межами України, намагалась збільшити кількість міждержавних контактів, зберегти і заснувати досить широку мережу дипломатичних установ за кордоном. Завдяки жертівній праці відданих українській справі дипломатів світове суспільство все більш прихильно ставилося до героїчної боротьби українського народу за незалежність своєї держави.

Список використаних джерел

1. Благівісний С. Г. Дослідження організаційно-правових засад діяльності урядів «першої» та «другої» УНР у працях перших історіографів української державності 1917-1920 рр. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*, 2004. Вип. 29. С. 247-252.
2. Васковський Р. Ю. Діяльність Директорії УНР (листопад 1918 р. – квітень 1919 р.) : дис. канд. іст. наук Дніпропетровськ, 1999. С. 82.
3. Гай-Нижник П. П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917-1920 рр.). Київ: ЩеКо, 2010. 304 с.
4. Копиленко О. Л., Копиленко М. Л. Держава і право України. 1917-1920: навч. посібник. Київ: Либідь, 1997. 208 с.

5. Кравчук М. В. Розбудова Української держави та її збройних сил у 1917-1920-х роках: історико-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2016. № 6. С. 21-25.
6. Синенко О. Л. Директорія та єврейське питання. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. 2012. Вип. 15. С. 121-126.
7. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. Т. 6. Скрентон, 1965. 247 с.
8. Шамраєва В. Діяльність дипломатичної місії Директорії УНР на Паризькій мирній конференції. *Нова політика*, 2000. № 4. С. 38-42.
9. Юрченко О. Українсько-російські стосунки після 1917 р. в правному аспекті. Мюнхен, 1971. С. 215-336.
10. Яневський Д. Політичні системи України 1917-1920 років: спроби творення і причини поразки. Київ: Дух і літера. 2003. 767 с.

Мельничук М.В.
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*
*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ*
Кравчук В.М.

ПРИЧИНИ ПРАВОПОРУШЕНЬ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Постановка проблеми. Сьогодні проблема правопорушень є однією з серйозних проблем. Правопорушення для суспільства шкідливі і небезпечні, вони посягають на захищені державою цінності, тому суспільство і держава намагаються їх ліквідувати або їм запобігти. Злочинність є наслідком дії багатьох обставин, факторів і причин. У загально-філософському розумінні причинність є всезагальною, бо не існує явищ, які б не породжували тих чи інших наслідків. У дослідженні злочинності важливо виходити з того, що необхідним є зв'язок між причиною та наслідком. Злочинність – це наслідок дії відповідних причин та умов, тому їх дослідження є актуальним, адже дозволить виробити або оптимізувати шляхи і напрямки їх подолання.

Стан наукового дослідження теми. Дослідженням правопорушення, його видів, особливостей попередження та профілактики окремих правопорушень та іншим аспектам даної проблеми присвятили свої праці О. Бандурка, Р. Калюжний, Т. Коломоєць, В. Котюк, М. Кравчук, П. Рабінович, М. Самбор, Є. Сатерленд та ін.

Метою даної роботи є висвітлення та аналіз основних причин правопорушень та шляхів їх подолання.

Виклад основного матеріалу доцільно розпочати із з'ясування сутності правопорушення. Традиційно вважається, що правопорушення належить до суспільних шкідливих життєвих ситуацій та характеризується свідомо-вольовим характером і здійснюється тільки дієздатними суб'єктами. Не всі протиправні вчинки вважаються правопорушеннями. Для правопорушення обов'язковою ознакою є наявність вини – внутрішнього негативного ставлення суб'єкта до інтересів людей, суспільства [1, с. 70].